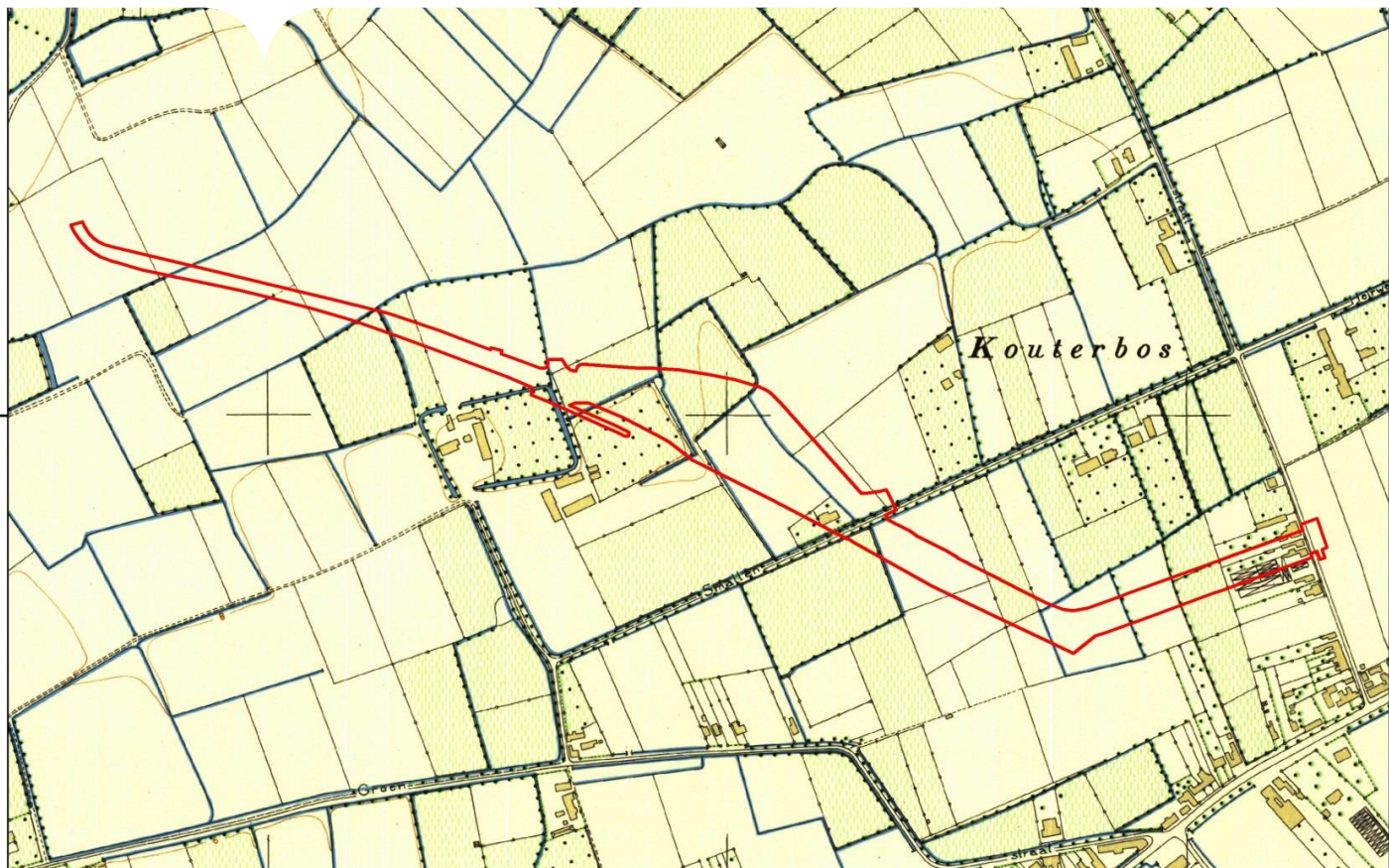

STADSARCHEOLOGIE GENT

Oostakker, Bedrijventerrein

Oostakker Noord fase 1

Schansakker

Archeologienota

Projectcode 2018J258

19 december 2018

DEEL 2 – VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Colofon

Stad Gent

Departement Duurzame Stedelijke Ontwikkeling en Ondernemen – De Zwarte Doos -
Stadsarcheologie Gent

Publicatiedatum

19 december 2018

Contact

Gunter Stoops

Gunter.stoops@stad.gent

Tel. 09/2665773

<https://stad.gent/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/erfgoed/stadsarcheologie/recent-archeologisch-onderzoek-gent>

Postadres

Stad Gent – Stadsarcheologie Gent

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 266 57 60

Inhoud

1. Colofon	5
2. Samenvatting	6
3. Beschrijvend deel	9
3.1. Administratieve gegevens / technische fiche	9
3.2. Juridische context	9
3.3. Onderzoekskader	10
3.4. Ruimtelijke situering	10
3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	13
3.6. Archeologisch potentieel	14
3.6.1. Methode en onderzoeksvragen	14
3.6.2. Fysisch geografische situatie	15
3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	15
3.6.4. Archeologische indicatoren	15
3.6.5. Verstoringshistoriek	16
4. Assessmentrapport	17
4.1. Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	17
4.1.1. Geologie	17
4.1.2. Bodem	19
4.1.2.1. Bodemtypes	19
4.1.2.2. Bodem, bodemerosie en bodemgebruik	20
4.1.3. Topografie en hydrografie	22
4.2. Gekende archeologische waarden	23
4.2.1. Historisch onderzoek	23
4.2.2. Cartografische gegevens	25
4.2.3. Beschrijving van de gekende archeologische waarden	30
4.2.4. Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	31
4.3. Interpretatie onderzocht gebied	31
4.4. Verwachting t.o.v. archeologisch erfgoed	31
5. Relevante bibliografie	33
Thesaurus	34

1. Colofon

Titel: Oostakker, Bedrijventerrein Oostakker Noord fase 1 Schansakker

Auteurs: Gunter Stoops

Projectnummer: 2018J258

Opdrachtgever: Stad Gent

Botermarkt 1

9000 Gent

Projectleiding: Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog: Gunter Stoops, OE/ERK/Archeoloog/2015/00013

Datum: 7 – 14 november 2018

Wettelijk depotnummer: D/2018/0341/21

Stad Gent – De Zwarte Doos – Stadsarcheologie

Dulle-Grietlaan 12

9050 Gentbrugge

09/2665760

stadsarcheologie@stad.gent

2. Samenvatting

Het project “R4/N70 Oostakker noord: uitbreiding bedrijventerrein fase 1” in de Gentse deelgemeente Oostakker bevindt zich in voormalig landbouwgebied.

De vooropgestelde werken beogen een eerste fase van aanleg openbare wegenis ter uitbreiding van het bedrijventerrein R4/N70 Oostakker Noord. Deze werken kaderen binnen het gewestelijk RUP Afbakening grootstedelijk gebied Gent (definitief vastgesteld op 16/12/2005), deelplan 18 deelproject R4/N70 Oostakker Noord (3A), deelproject Vliegveld Oostakker-Lochristi (6A) en het gewestelijk RUP Volvo Trucks Gent, wijziging deelplan 18 (definitief vastgesteld op 19/12/2014).

Het projectgebied is gelegen in de noordoostelijke rand van het grootstedelijk gebied Gent, ten noorden het knooppunt van de N70 en de R4. Via deze wegen is het studiegebied zowel met het internationale wegennet, het havengebied als met het stadscentrum van Gent goed verbonden: de R4 biedt een ontsluiting richting de N49 en de haven ten noorden en de E17 en de E40 in het zuiden.

Het studiegebied situeert zich in een overgangszone tussen stedelijk gebied en open ruimte. In het noordwesten bevindt zich de kern van Oostakker. Ten zuiden, aan de overkant van de R4, bevindt zich het zuidelijk gedeelte van Oostakker en Sint-Amandsberg.

Het westelijke deel van het projectgebied behelst de heraanleg van bestaande wegenis en grachten en is hierdoor reeds verstoord. Het oostelijk deel van de werken zal een nog weinig geschonden landbouwgebied doorsnijden.

De ligging op relatief droge tot matig natte zandgronden zorgen ervoor dat het uitgevoerde bureau-onderzoek de afwezigheid van een archeologische vindplaats niet kan uitsluiten.

De voorliggende archeologienota kadert in een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000 m² of meer bedraagt. Gezien er nog geen concrete plannen zijn voor de verkaveling wordt uitgegaan van een maximale verstoring die de totaliteit van het eventueel bewaarde bodemarchief zal vernietigen.

Tijdens het bureau-onderzoek werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld en beantwoord:

> Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De projectzone ligt buiten de laat- en postmiddeleeuwse bewoningskernen in landbouwgebied met verspreide boerderijen (en één site met walgracht). Er zijn geen archeologische sporen in de onmiddellijke omgeving bekend, maar uit archeologische bodemonderzoek blijkt wel dat zowel ten noordwesten (meertijdensite Wolfputstraat-Muizelstraat, zie 2.4.2.3) als ten zuidwesten, aan de andere zijde van de R4, zich bewoningssporen uit het verleden bevinden.

> Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?

Ja, sinds de jaren 1970 werden naast de nieuwe ring ontginningswegen en bedrijventerreinen ingericht. Het westelijk deel van de projectzone behelst de herinrichting van een reeds verstoord stuk. Het verlengde van de Smalleheerweg en de afgebroken hoeve vormen eveneens een verstoord stuk. Ook het oostelijk deel werd reeds deels verstoord door de aanleg in 2008 van een

waterleiding en langsheen de Driesselstraat stond voorheen nog 20ste-eeuwse bebouwing (Plan 16, Foto 2, 3 & 4).

- > Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Ja, akkerbouw

- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?

Rechtstreekse aanwijzingen voor een archeologische site ter hoogte van het projectgebied zijn er niet. Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem in de ruime nabijheid bracht wel sporen aan het licht uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen.

- > Wat is de aard van de geplande werken?

De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. De omgevingsvergunning zal gevraagd worden voor:

- het aanleggen van de parallelweg langs de R4 tussen het knooppunt Schansakker en de Driesselstraat;
- de realisatie van een vrijliggend fietspad en fietsshelling tot op de brug over de R4;
- het aanpassen en uitbreiden van het grachtenstelsel volgens de waterstudie.

Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden.

- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van archeologische sporen is echter niet onbestaande.

- > Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren betreffende menselijke aanwezigheid op deze gronden. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden momenteel nog voor landbouwdoeleinden in gebruik zijn.

Bij de archeologische onderzoeken met ingreep in de bodem net ten westen en ten zuiden van het projectgebied werden wel sporen vanaf de metaaltijden gevonden, maar geen aanwijzingen voor bewaarde steentijdsites.

Een proefsleuvenonderzoek over het weinig verstoorde oostelijk deel van het plangebied is aangewezen. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones

afgebakend worden (vb.: tracé waterleiding of hele werkzone waterleiding)? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

3. Beschrijvend deel

3.1. Administratieve gegevens / technische fiche

Projectcode	2018J258
Locatie	Oost-Vlaanderen, Oostakker, Uitbreiding bedrijventerrein Oostakker Noord: archeologienota
Kadaster/Afdeling/Sectie/ Percelen	Afd. 17, sectie B, percelen (deel van) 961p, 828l, 828m, 801k, 801l, 801h, 801g, 786a, (deel van) 787e, (deel van) 788g, (deel van) 853s, (deel van) 762k en (deel van) 766d + openbaar domein
Kadasterplan	Zie plan 1
Topografische kaart	Zie plan 3
Bounding Box	(108286, 197712); (109652, 197712); (108286, 197241); (109652, 197241)
Onderdeel Archeologische zone	Neen
Grootte percelen:	/
Grootte projectgebied	57411 m ²
Reden van de ingreep:	Inrichtingswerken industrieterreinen
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal) Geert Vermeiren (archeoloog)

3.2. Juridische context

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het inrichten van gronden te Oostakker, Smalleheerweg, BUITEN de Gentse vastgestelde archeologische zone. Het gaat om een gebied voor industrie. Het betreft hier een zone waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 57411 m². Hierdoor is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

3.3. Onderzoekskader

Het projectgebied situeert zich ten noordoosten van de stad Gent, en ten zuidoosten van de dops kern van Oostakker. Het gaat om het herleggen van een oude weg en het realiseren van nieuwe wegenis voor de inrichting van industriegebied.

Met dit bureau-onderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

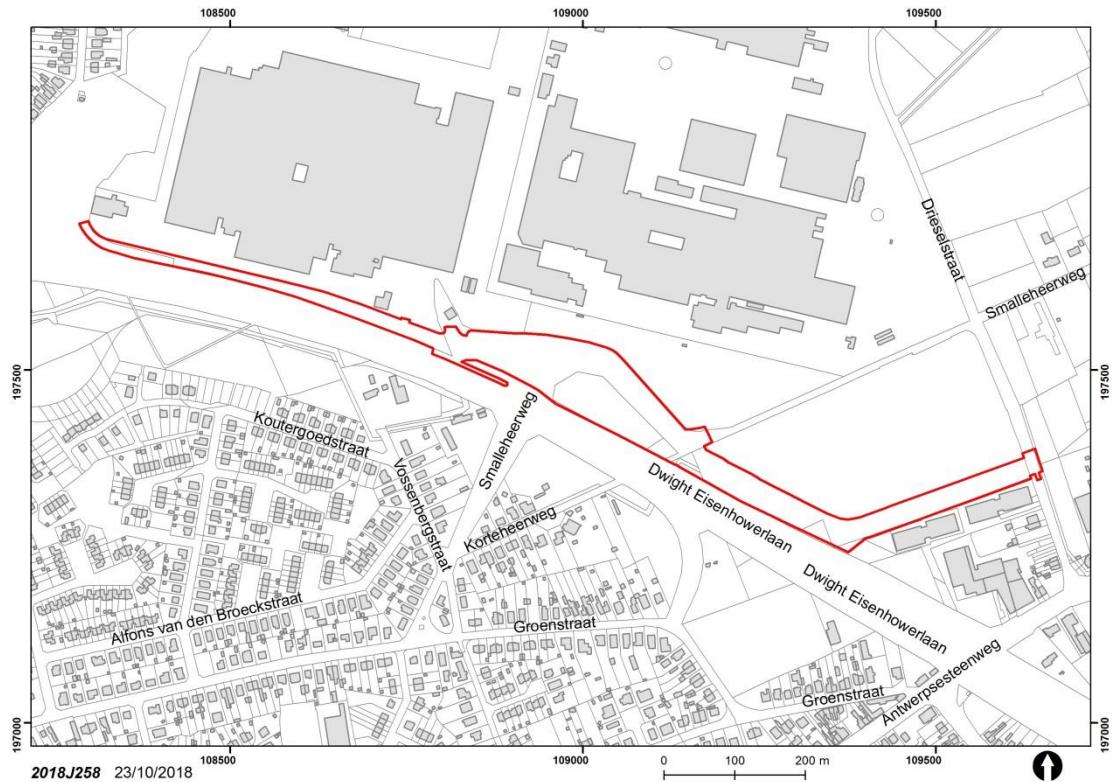
3.4. Ruimtelijke situering

Het plangebied Oostakker Bedrijventerrein (Kad. afd. 17, sectie B, percelen (deel van) 961p, 828l, 828m, 801k, 801l, 801h, 801g, 786a, 787e, 788g, (deel van) 762k en (deel van) 766d + openbaar domein) situeert zich ten noordoosten van Gent in de deelgemeente Oostakker. De R4 vormt de zuidelijke begrenzing, De Smalleheerweg de noordelijke. Het oostelijk deel van de nieuwe weg volgt een nieuw tracé. Grotendeels gaat het om het herleggen en verleggen van bestaande wegenis en grachten.

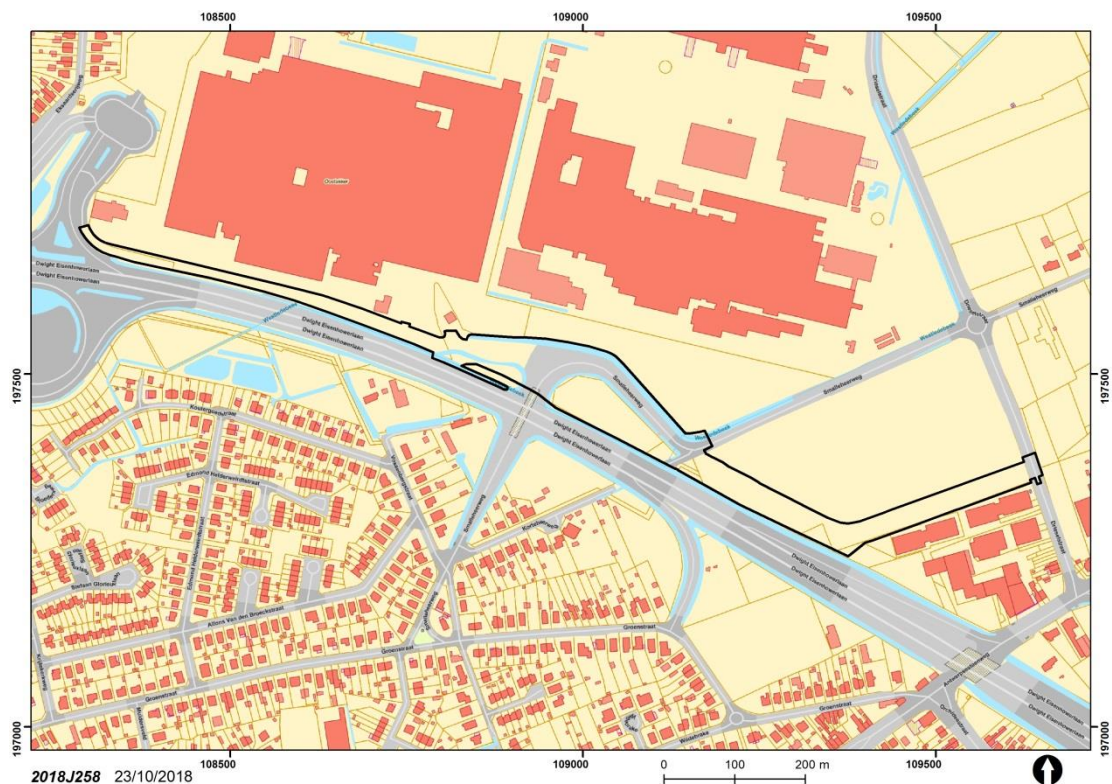
De projectoppervlakte bedraagt 57411 m² en heeft de bestemming industrie.

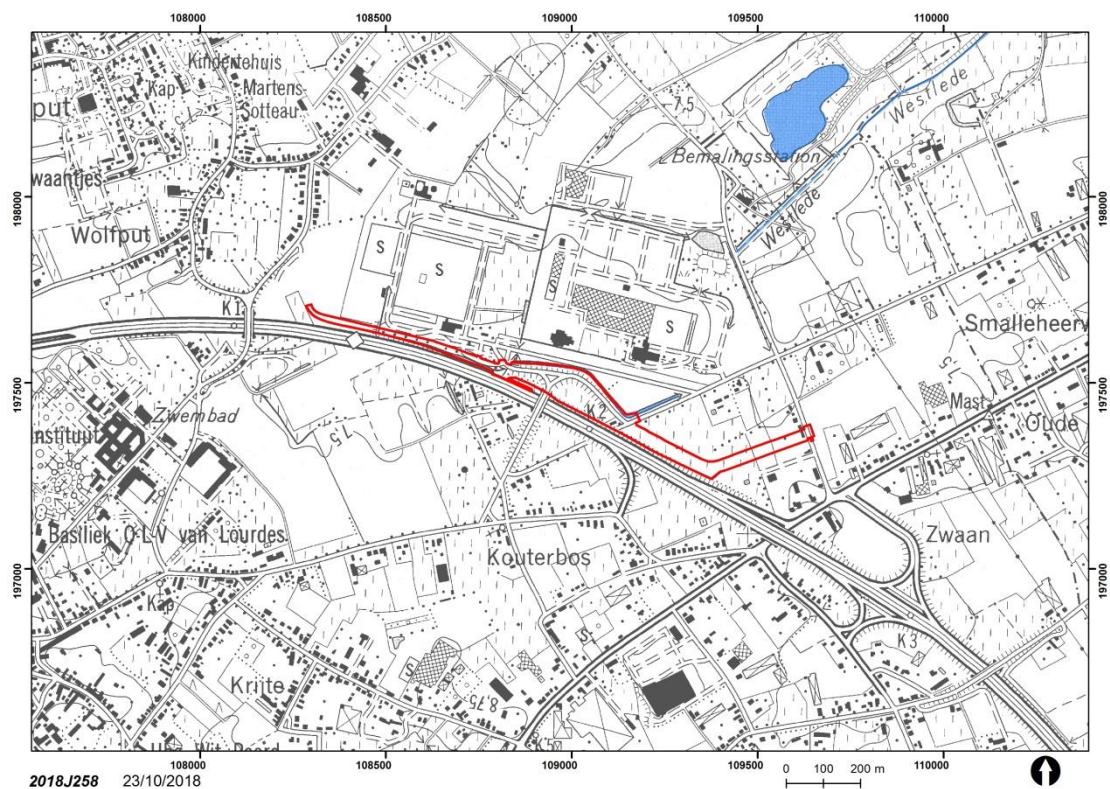
Foto 1: Situering projectzone op de orthofoto van 2017 (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Plan 1: Situering projectgebied op het hedendaags kadaster (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

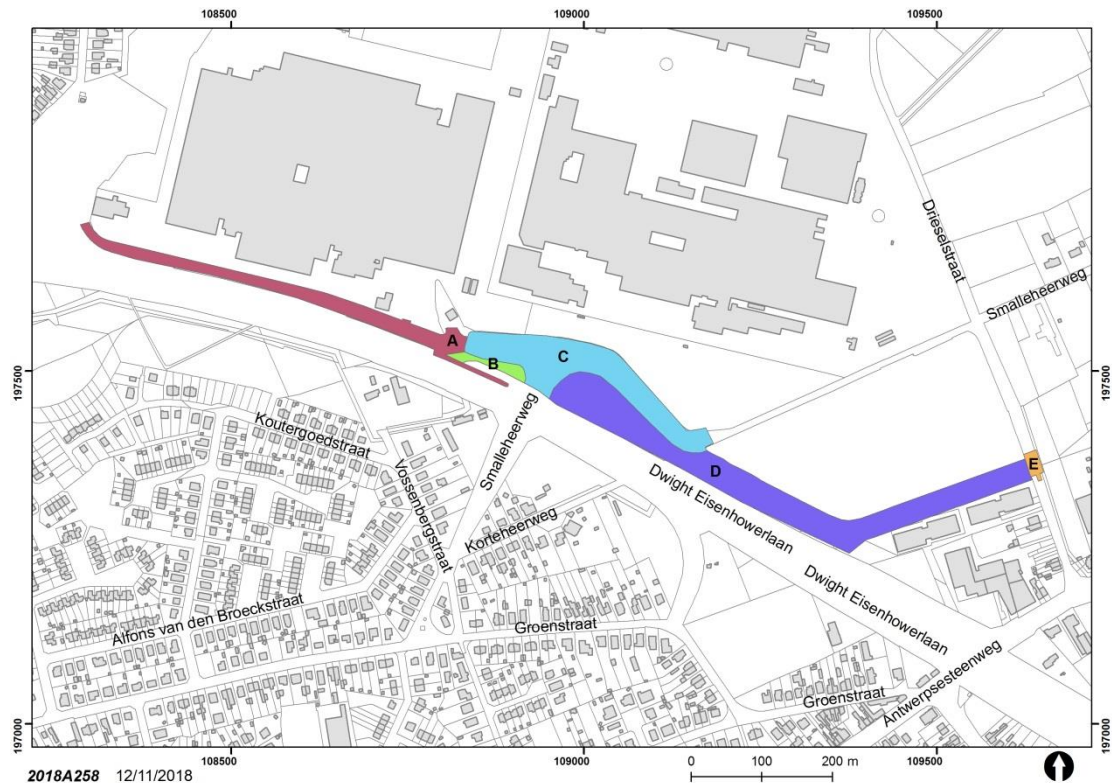

Plan 2: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Plan 3: Situering projectgebied op de Topografische kaart 1981 (NGI en AGIV)

3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Plan 4: Ingrepen in de bodem (Studiebureau Sweco)

Zone A (11131 m²), is het meest westelijke deel van de projectzone, bestaat nu uit wegenis (asfalt) inclusief parkeerterrein, open waterloop, gracht en bermen. Het nieuw ontwerp voorziet hier het verleggen van de open waterloop, verdiepen huidige gracht, een nieuwe weg (zonder parkeerterreinen) en bermen met aan de zuidkant een wadi.

Het betreft een smalle strook tussen de verstoring van open waterloop en R4 ten zuiden en de Volvo-gebouwen ten noorden waar de bestaande inrichting de bodem reeds verstoord heeft en eventueel bewaarde diepe sporen nooit in een ruimere context gesitueerd kunnen worden. Ook de dichtbij gelegen archeologisch onderzochte plaatsen CAI157407 en CAI211468 leverden in deze richting geen noemenswaardige sporen op (zie 2.4.2.3).

Zone B (1319 m²) is een stuk braakliggende grond in de oksel van de weg naar de brug over de R4. In het kader van de inrichting zou hier een nieuw tracé van de waterloop komen en een wadi.

Het huidige stukje waterloop is nog een overblijfsel van de noordelijke gracht van een site met walgracht waarvan de gebouwen zich ten zuiden van de R4 bevinden (zie 2.4.2.2). Het aansluitend deel dat naar het zuiden afbuigt is gedempt. Deze zone bestaat verder waarschijnlijk uit weinig verstoorde bodem en hier loopt eventueel bewaard archeologisch erfgoed het gevaar vernietigd te worden.

Zone C (16380 m²) bestaat momenteel uit wegnis op een oplopend talud naar het brughoofd (ophogingen), de bermen hiervan en beneden open waterloop en grachten. Deze talud wordt weggegraven en de bestaande grachten en waterloop gedempt. De nieuwe weg en het nieuw tracés van de waterloop en wadi's worden vanaf dat maaiveld ingegraven.

Eventueel bewaarde archeologische sporen onder de huidige ophogingen zullen bij de aanleg na de afgraving vernietigd worden.

Zone D (27878 m²) is momenteel in gebruik als weiland en akkerland en dus in recente tijden nog niet verstoord door werkzaamheden (behalve de zone langsheen de Driesselstraat waar tot voor kort bebouwing stond en een zuidelijke strook langsheen de R4 waar in 2008 een waterleiding werd geplaatst. Ook de zone van een recent afgebroken hoeve langs de oude Smalleheerweg is verstoord, zie plan 16, foto 2, 3 & 4 punt 2.4.2.2). Hier komt een nieuwe weg en riolering met langsgracht en fietspad en eveneens een nieuw tracé voor de open waterloop en een wadi.

In deze zone worden bij de aanleg van de nieuwe infrastructuur de eventueel aanwezige archeologische waarden vernietigd of verstoord.

Zone E (703 m²) is een bestaande weg met voetpad, fietspaden en parkeerstrook. Hier zal de aansluiting tussen de wegen en de rioleringen gebeuren.

Deze zone is reeds verstoord door de bestaande infrastructuur.

3.6. Archeologisch potentieel

3.6.1. Methode en onderzoeksvragen

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

- > Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- > Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?
- > Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?
- > Wat is de aard van de geplande werken?
- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- > Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

3.6.2. Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Het projectgebied Sint-Jozefstraat wordt gekenmerkt door zijn ligging in oorspronkelijk landbouwgebied en sinds recente tijden dicht bebouwd gebied. Hierdoor heeft het bureau-onderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van het agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Steneninventaris (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle gekende 13de-eeuwse (natuur)stenen huizen op grondgebied Gent) en de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

3.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied in een zone met een dense bebouwing ligt, werden verschillende bronnen nagekeken om aldus een inzicht te krijgen in de geschiedenis van deze site. Daarbij werd aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing of landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd

onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619
- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- > Primitief kadaster, ca. 1830-1835
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto, 2018

3.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > topografische kaart (1981)
- > orthogonale luchtfoto
- > ontwerpplannen met aanwezige nutsleidingen en riolering

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

4. Assessmentrapport

In dit assessmentrapport wordt alle beschikbare en van nut zijnde informatie uit het bureau-onderzoek samengebracht. Deze informatie dient als basis voor een gemotiveerde archeologische kijk op de eventueel aanwezige archeologische erfgoedwaarden en de uit te voeren acties.

4.1. Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

4.1.1. Geologie

Voor geologen zijn dekzanden een geomorfologisch fenomeen, typisch voor een periglaciaal rivierenlandschap¹. Tijdens de laatste ijstijd, vooral in het Laat-Glaciaal, waren de omstandigheden gunstig voor windwerking zoals men dit vandaag kan waarnemen in de woestijn of aan onze kust. Wind is namelijk in staat klei en silt weg te blazen, en de grovere en zwaardere fracties, zoals zand, over te houden. Bij het smelten van de permafrost, de permanent bevroren bodem, in de korte zomer, werden op die manier in de rivierbeddingen van de Leie- en Scheldevallei grote hoeveelheden sediment gesorteerd. Bovendien volgde op het verdwijnen van de permafrost een daling van de grondwatertafel, waardoor de infiltratie van regenwater mogelijk werd. Omdat zand net iets te zwaar is om over grote afstanden te worden verplaatst, ontstonden lokaal in de rivierbeddingen kleine en grote rivierduinen, overwegend aan de oostelijke valleiflank. Binnen en buiten de rivierbedding vormden zich tevens verschillende kleine en grote dekzandruggen.

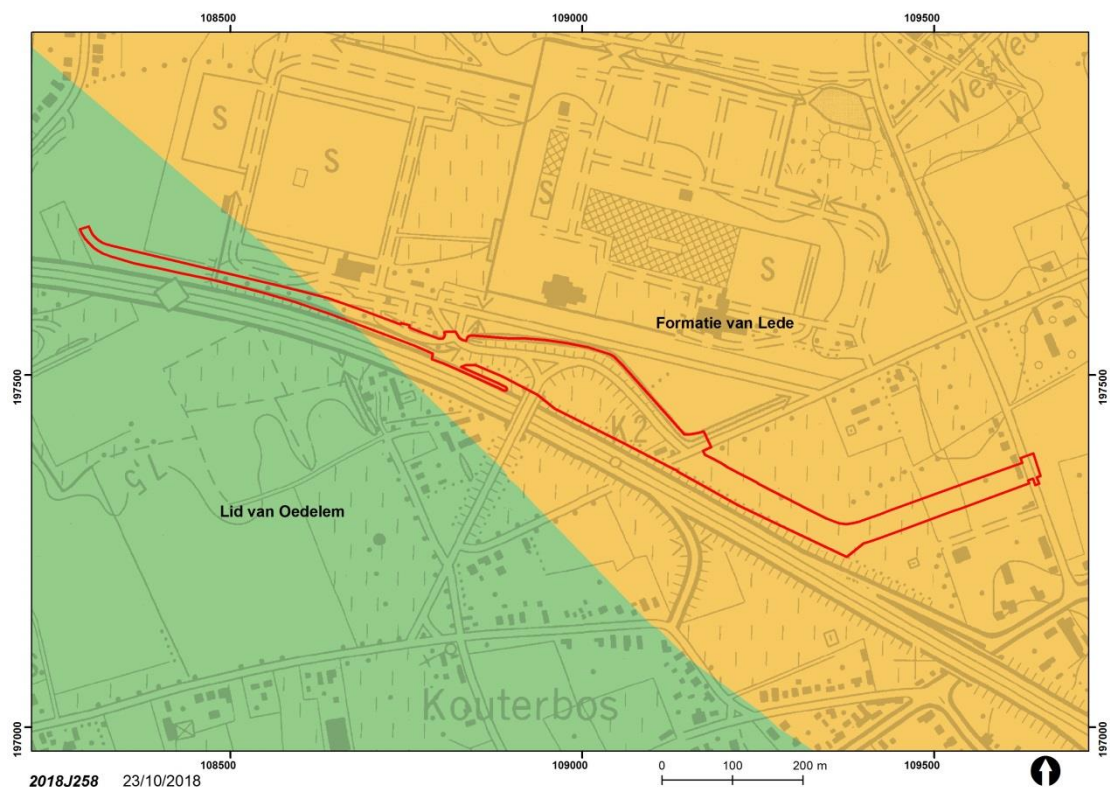
Dekzanden zijn zandige eolische afzettingen die hoofdzakelijk ontstaan zijn uit oudere rivierafzettingen. Het zijn goed gesorteerde zanden met een korrelgroottemediaan van 150 tot 210 µm en die als een deken over de oudere afzettingen liggen. Vaak vormen ze zwak uitgesproken bulten in het landschap. Zowel in Nederland (Noord-Brabant en Gelderse Vallei) als in Vlaanderen is het voorkomen van deze dekzandruggen goed gekend. De meeste dekzanden werden door de mens ingericht als kouters. Typisch voor de dekzanden is het voorkomen van keienvloertjes (deflatiehorizonten), omdat grint en keien door de wind niet worden verplaatst. Op bodemkaarten worden ze gekarteerd als zandleembodems. Men vermoedt een Laat-Glaciaal ouderdom. In en rond Gent zijn, dankzij de kwartaarkaart, minstens een vijftal dekzandruggen te identificeren. Ten noorden van de Blandijnberg ligt een dekzandrug: de Kouter en de Zandberg. Een tweede dekzandrug, ten oosten van Gent, komt overeen met de Sint-Baafskouter. Ten zuidoosten heeft men de dekzandrug van Ledeberg. Bij Ekkergem vindt men een kleine, lage dekzandrug. En ten slotte ligt er een grote dekzandrug ten westen van Gent: Mariakerkekouter. Nadien tot in recentere periodes had de wind nog vrij spel op rivierduinen en onbedekte zandruggen. Het materiaal bleef zich eolisch verplaatsen, het landschap veranderde echter niet meer drastisch van uitzicht.

Het tertiaire substraat bestaande uit subhorizontale zandige en kleiige lagen van mariene oorsprong was tijdens het uitschuren van de Vlaamse Vallei in het begin van het Kwartair (Pleistoceen) aan erosie onderhevig. De Blandijnberg ontsnapte aan die erosie en vormt zo een tertiaire getuigenheuvel, bedekt met Bartoon-klei. In de vallei zelf is veel van het tertiair weg geërodeerd en

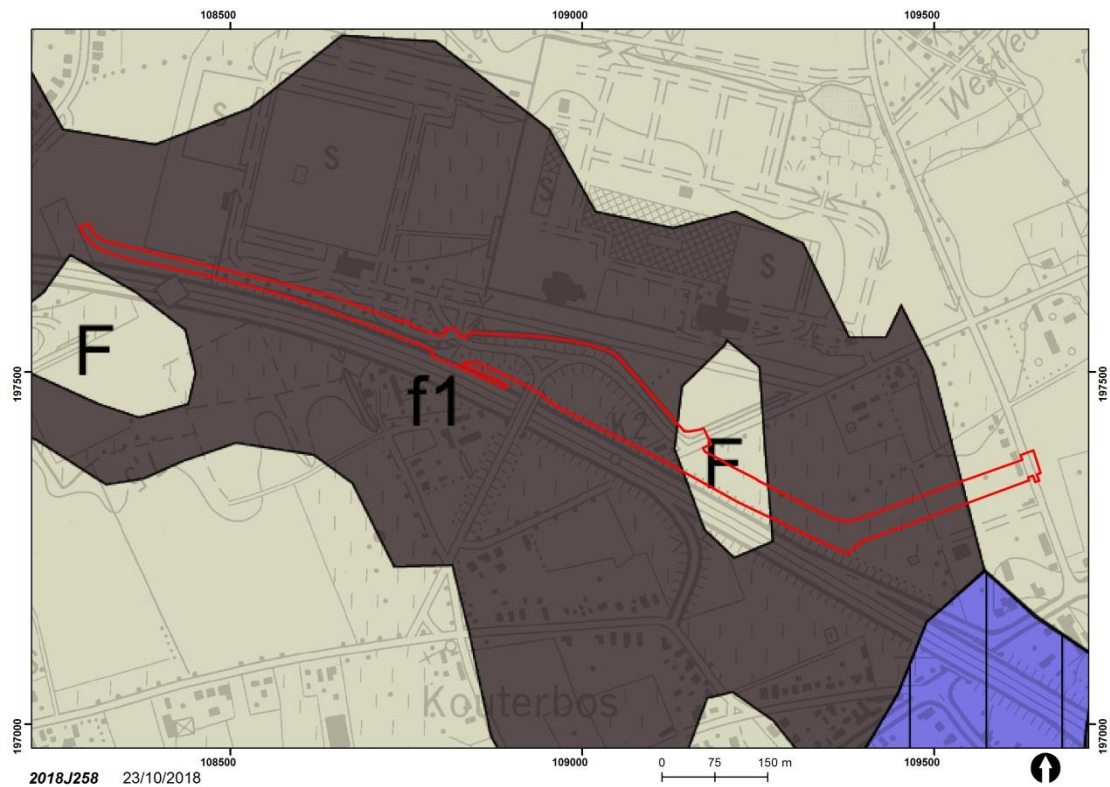
¹ GELAUE, F., *Gent. Rivierduinen en dekzandruggen, (Erfgoedmemo, nr. 44), Gent, 2010.*

later door kwartaire afzettingen bedekt. Ten zuiden van de Blandijnberg bestaat het tertiair substraat uit Paniseliaan (klei-zandcomplex) of Ieperiaan (zand) dat op een diepte van minder dan 2 m kan aangetroffen worden. Elders rond de stad ligt het tertiaire substraat (ten noorden van de stad is dit het lid van Vlierzele) onder een dik Kwartair dek bedolven (dikwijls meer dan 20 m). De kwartaire afzettingen, die uniform het tertiaire substraat bedekken, werden in verschillende perioden afgezet. Tijdens de Würmijstijd werd het jong-pleistocene zand (dekzand), niveo-eolisch afgezet. Deze dekzandlaag heeft een dikte van 80 tot 150 cm. In de erop volgende zachtere periode werden hierin door Schelde, Leie en bijhorende beken de valleien dieper uitgesleten. Tijdens de koudere droge periodes in het Epi-pleistoceen werd zandig materiaal vanuit deze valleien opgestoven en vormde lokale dekzandophogingen. Dit zijn de locaties die met kouters in verband gebracht kunnen worden. Deze lokale dekzanden zijn te vinden net buiten de valleiranden.

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat voor het westelijke deel uit het Lid van Oedelem (Formatie van Aalter), dit zijn donkergrijs tot bleekgrijze zeer fijne zanden met kleiige eenheden, kalkzandsteenbanken, kalkhoudend met soms zeer veel schelpen. Het oostelijke deel van het projectgebied beslaat de Formatie van Lede, lichtgrijs fijn zand, soms kalksteenbanken, kalkhoudend, fossielhoudend, soms ook glauconiethoudend en basisgrind.

Plan 5: De projectzone aangeduid op de Tertiaire geologische kaart (MVG dep EWBL afd. natuurlijke rijkdommen & energie)

Plan 6: De projectzone aangeduid op de Kwartair geologische kaart (Fluvioperiglaciaal Weichseliaan zonder niveofluviale deklaag) (dov.vlaanderen.be)

4.1.2. Bodem

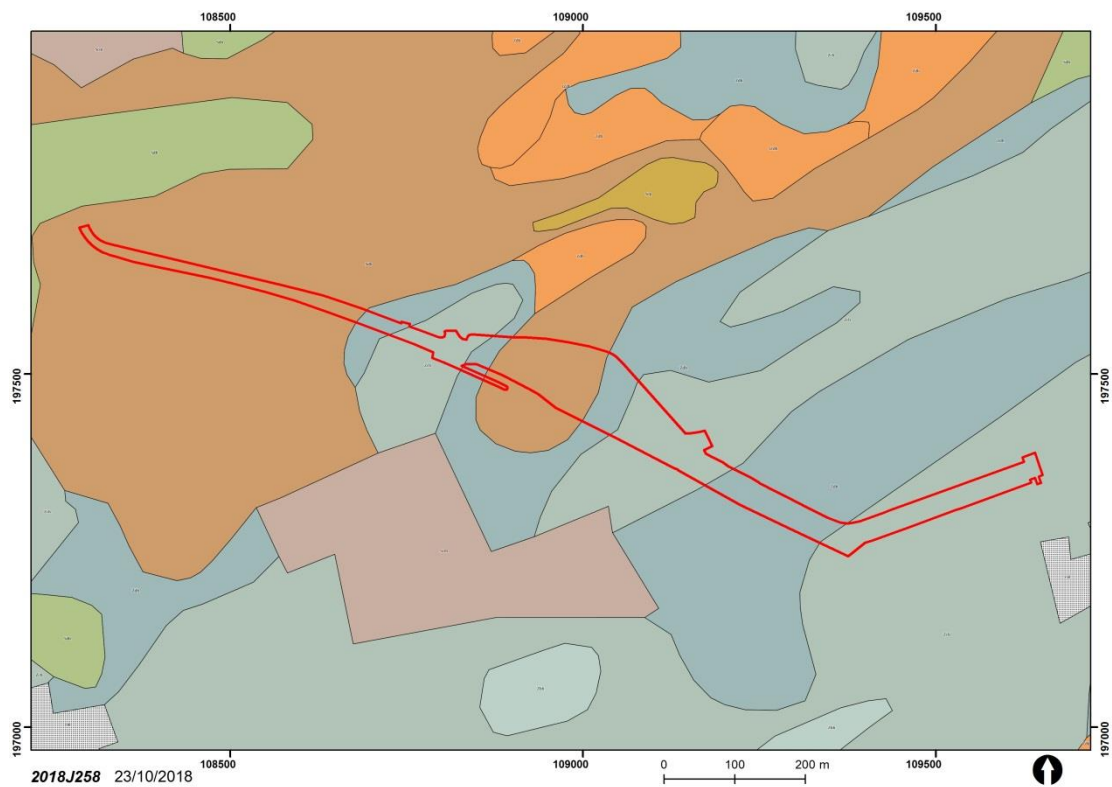
4.1.2.1. Bodemtypes

Het kerngebied van Oostakker bestaat hoofdzakelijk uit zandleem- en zandgronden.

Op de bodemkaart wordt het plangebied in hoofdzaak gesitueerd ter hoogte van een matig natte lemig zandbodem². Het oostelijke deel zit op matig droge tot matig natte zandbodem³.

² Sdb: matig natte lemig zandbodem met structuur B horizont.

³ Zch en Zdh: matig droge en matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont.

Plan 7: Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart (AGIV).

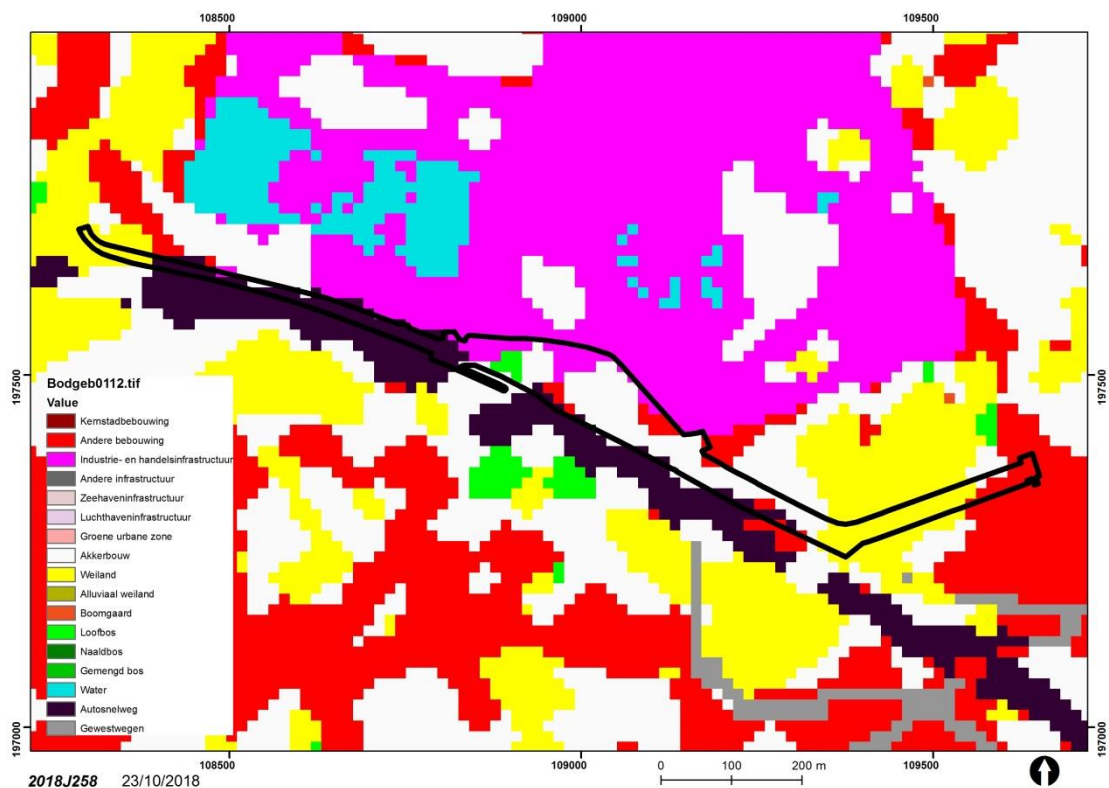
4.1.2.2. Bodem, bodemerosie en bodemgebruik

De bodemerosiekaart geeft aan dat de erosie op de nog onbebouwde terreinen verwaarloosbaar is.

Op de bodemgebruiksk kaart is het deels ingekleurd als autosnelweg en deels als weiland en akkerbouw.

Plan 8: Het projectgebied geprojecteerd op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (Geopunt)

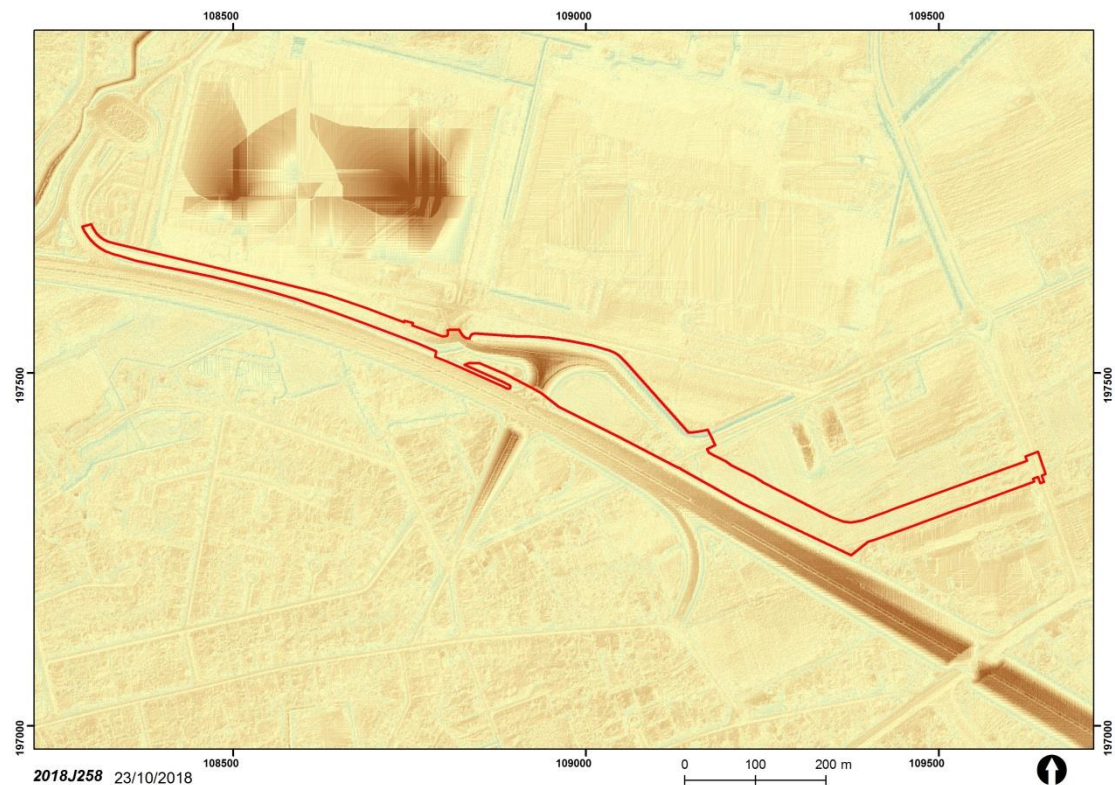

Plan 9: Het projectgebied op de bodemgebruiksaanalyse (Geopunt Vlaanderen)

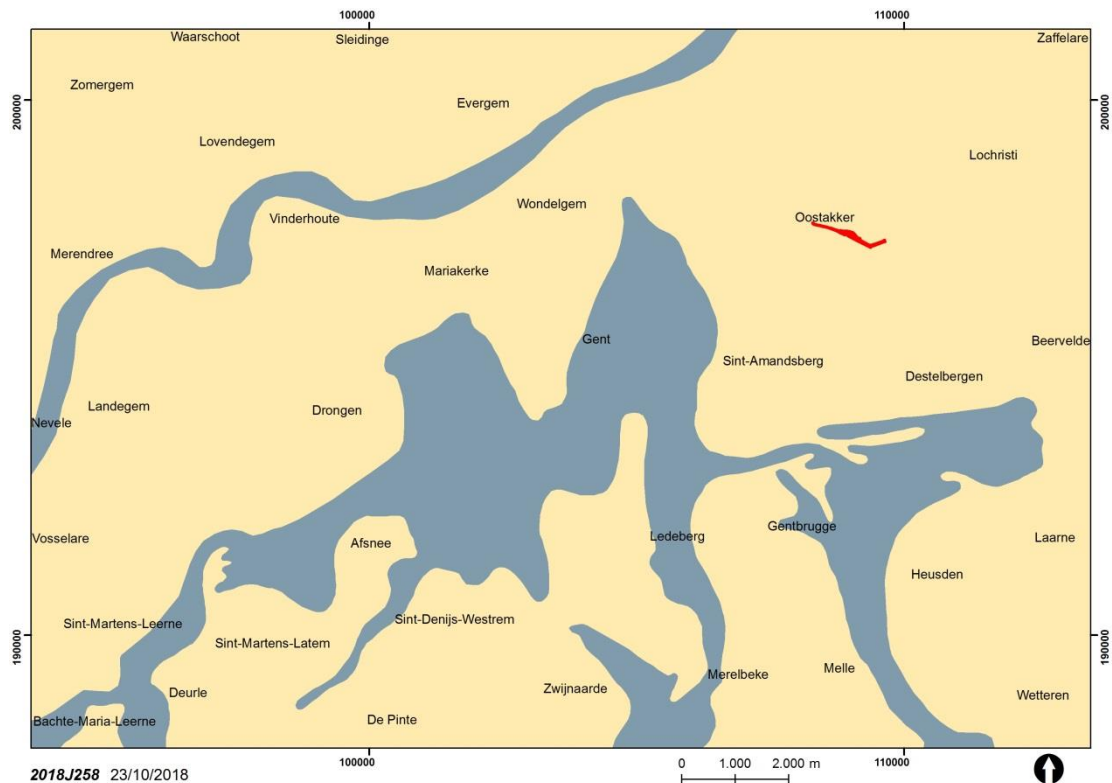
4.1.3. Topografie en hydrografie

Oostakker is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, ten noordoosten van de stad Gent. Het is een deelgemeente van de stad die op een hoger gelegen zandiger deel ligt ten oosten van een oude Leiemeander. Door het gebied loopt de nu door grachten verlegde Westledebeek van noordoost naar zuidwest.

Het terrein ligt op ongeveer 8 m T.A.W., maar de helling naar het brughoofd, bestaande uit opgehoogde grond, steekt hier tot 8 m bovenuit.

Plan 10: Projectie van de projectzone op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (AGIV)

Plan 11: Vereenvoudigde kaart van de oorspronkelijke alluvia van Leie en Schelde rond Gent (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

4.2. Gekende archeologische waarden

4.2.1. Historisch onderzoek

Oostakker werd voor het eerst vermeld in de 11de eeuw. De Gentse Sint-Baafsabdij verwierf sinds haar oprichting geleidelijk aan bijna heel de heerlijkheid Oostakker. Het eerst werd het domein 'Sloten' aangekocht. Sloten of Sclautis is één van de oudst vermelde Merovingische dorpen in Vlaanderen. In de 7de eeuw christianiseerde zendeling Amandus de streek en schonk Sloten aan het Gandaklooster (de latere Sint-Baafsabdij). Met de eveneens verworven nederzetting 'Achtene' op de Achtendries wordt Sloten als de oudste woonkern van de gemeente beschouwd. Dit deelgebied bevindt zich op een hoge kouterrug met menselijke nederzettingssporen uit de prehistorie (cf. de vindplaatsen John Kennedylaan, Hogeweg, Sint-Bernadettestraat en Waterstraat). De meierij van Sloten bleef tot in de 12de eeuw het rechterlijk en domaniaal centrum van de heerlijkheid. Ook andere vroegmiddeleeuwse abdijschoven zijn gekend in de omgeving⁴. De belangrijkste hoeve was aan de dries gelegen en kan geïdentificeerd worden met het Hof ter Linden. Het hof ontwikkelde zich tot een adellijk kasteel in de periode tussen de 16de en de 19de eeuw. Het nog bestaande kasteel Slotendries ontstond omstreeks 1800, te midden van een landschapspark. Op initiatief van gravin de Courtebourne werd in 1873-1874 op het kasteeldomein een bedevaartsoord ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes opgericht.

⁴ GYSSELING, M., *Geschiedenis van Oostakker en Sint-Amandsberg tot 1794*, Oostakker, 1974; POELMAN, R., *Oostakker in de 19de eeuw*, s.l., 1976.

Het noordelijke deelgebied Wittewalle ligt aan de grens van de Gentse territoria. De John Kennedylaan begrenst het kanaal Gent-Terneuzen aan de oostzijde en behoort tot de industriële sector van het Gentse havengebied. Het werd geïndustrialiseerd vanaf de jaren 1960. Voorafgaand aan de realisatie van grootschalige wegeninfrastructuur werden zones archeologisch onderzocht. Daarbij kwamen nederzettingssporen aan het licht uit de ijzertijd en de Romeinse tijd.

Het noordoostelijke deel van Oostakker, nabij de grens met Lochristi, is gekend als het deelgebied Mager Goed. Het gebied wordt bepaald door het tracé van de Oude Veldstraat, een toponiem met een oorsprong in de 12de eeuw, die verwijst naar een landschap van woeste gronden met heide en onontgonnen bosjes dat pas in de latere middeleeuwen in cultuur werd gebracht. De schaarse bewoning bestond uit verspreid gelegen hoeven, sites met walgracht, zoals het Maegher Goed met een kenmerkende dubbele omgrachting met opperhof en voorhof.

Het deelgebied Walput of Wolfput is historisch bekend als de site Puigem of Puddegem, een nederzettingkern waarvan het ontstaan in 6de-7de eeuw wordt gesitueerd. Het uitbatingencentrum Puigem zou van de oudere site Slote (huidige Oostakker-Lourdes) afgesplitst zijn⁵. Puigem had een landelijk voorkomen met schaarse verspreide bewoning, enkele hoeves en voornamelijk akkerlanden.

Ook het deelgebied Oostakkerveld ligt vlakbij de grens met Lochristi, de historische Meulevelden. Dit toponiem verwijst naar de grote middeleeuwse ontginningsbewegingen waarbij voornamelijk tot dan nog grotendeels woeste gronden (bos, heide) in de overgangszones tussen hogere kouterruggen en moerasgronden in cultuur werden gebracht. Deze ontginningen gingen samen met de verkavelingen van de oudere domeinstructuren, afhankelijkheden van de Gentse Sint-Baafsabdij, en met het ontstaan van nieuwe uitbatingencentra die doorgaans als een site met walgracht te herkennen waren.

Het deelgebied Krijte was overwegend een landbouwgebied met verspreide, schaarse bewoning. Het deelgebied Schansakker ligt nabij de grens met Lochristi, waarvan de oudste kern bestond uit een vroegmiddeleeuwse nederzetting aan een dries, bekend onder het toponiem Meerhoutdries. Het aanvankelijk boslandschap werd langzamerhand ontgonnen en omgezet in landbouwgebied dat vanuit de hoeven werd uitgebaat.

Aan de oostelijke grens van Oostakker is het deelgebied Goedlevenstraat gelegen, waarvan de ontwikkeling nauw samenhangt met de site Slote of Sloten ten noorden, vermoedelijk vanaf de Merovingische tijd. Het latere kasteel Slotendries en het bedevaartcomplex Onze-Lieve-Vrouw Lourdes zijn de jongere opvolgers van de site Sloten. Het was overwegend landbouwgebied met verspreide, schaarse bewoning⁶.

Het projectgebied situeert zich ten zuidoosten van de dopskern van Oostakker. Het gaat om het herleggen van een bestaande weg en het realiseren van nieuwe wegenis voor de inrichting van industriegebied in een omgeving die op de historische kaarten als landbouwgebied aangegeven staat.

⁵ VERHULST, A., *De Sint-Baafsabdij te Gent en haar grondbezit (VIIe-XIVe eeuw)*, Brussel, 1958.

⁶ GYSSELING, M., 1974; POELMAN, R., 1976; POELMAN, R., *Oostakker in de 20ste eeuw*, s.l., 1981.

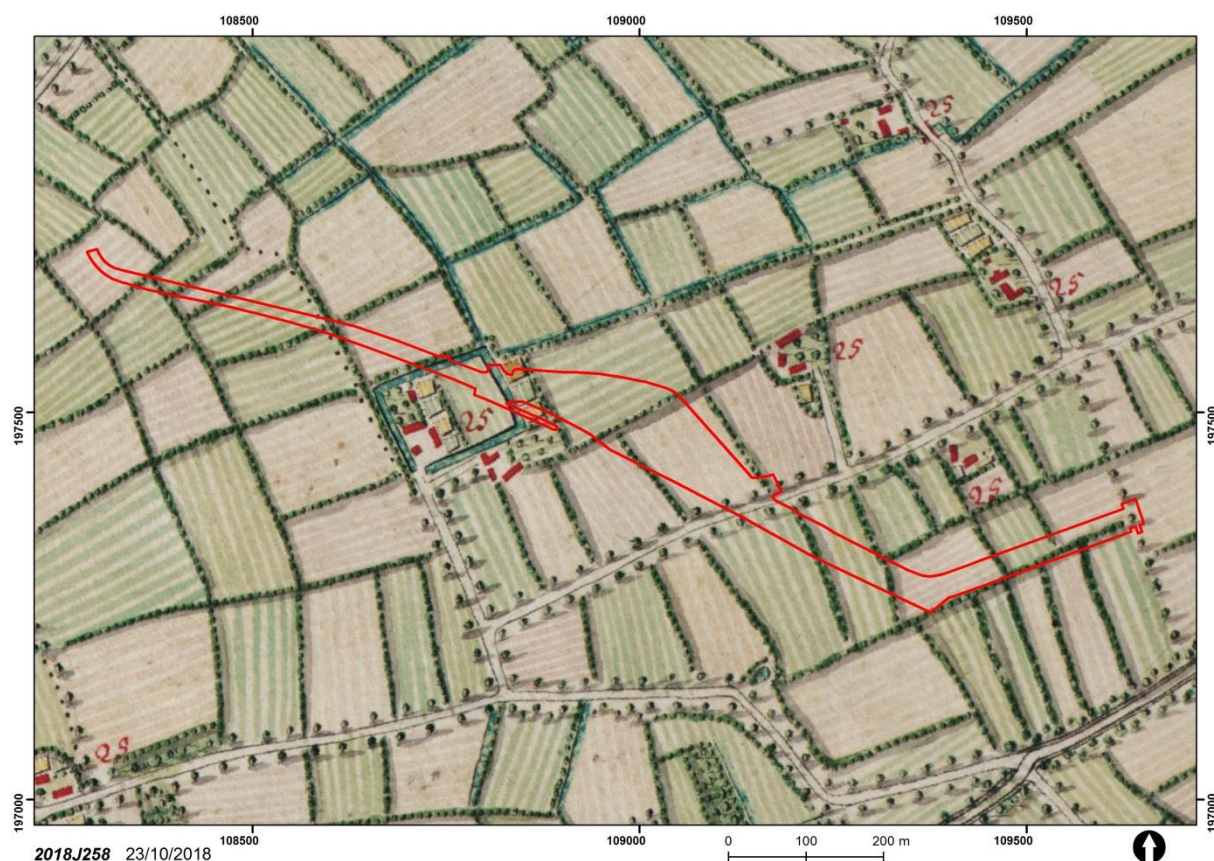
POELMAN, R., *Sloten, van nederzetting tot bedevaartsoord*, (Jaarboek Heemkundige Kring "De Oost-Oudburg", nr. 12), 1975; Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Oostakker [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121119> (geraadpleegd op 4 juni 2018); BOGAERT, C., LANCLUS, K. & VERBEECK, M., *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Gent, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 4ND*, Brussel -Gent, 1983.

4.2.2. Cartografische gegevens

Op de kaart van Ferraris (1771-1778), is zichtbaar dat het projectgebied gelegen is in een landbouwgebied bestaande uit kleinere akkers met een houtwal omheen. Buiten het projectgebied verspreid liggen kleinere hoeves. Wel raakt het projectgebied een hoek van een site met walgracht. De juiste ligging van deze site ten opzichte van het projectgebied is beter te zien op de Atlas der Buurtwegen, het noordelijk deel van de gracht van de site wordt net aangesneden, de site zelf ligt deels onder de R4 en de gebouwen zijn nog bewaard aan de andere kant ervan. De “Smallen Heerweg” die van zuidwest naar noordoost loopt staat al op Ferraris, heet in de Atlas der Buurtwegen “Chemin nr. 30” en behoudt zijn traject ook op de Vandermaelen kaart (1850) en Popp kaart (1860). Ook op de topografische kaart van 1960 is de situatie weinig veranderd, enkel ten zuiden van het projectgebied, langsheen de Antwerpsesteenweg en de Groenstraat is de verkaveling ingezet en de bebouwing aan het toenemen.

De grote verandering komt in de jaren 1970 met de aanleg van de R4 en het omleggen van de Smalleheerweg over deze ring, zichtbaar op de luchtfoto uit 1971.

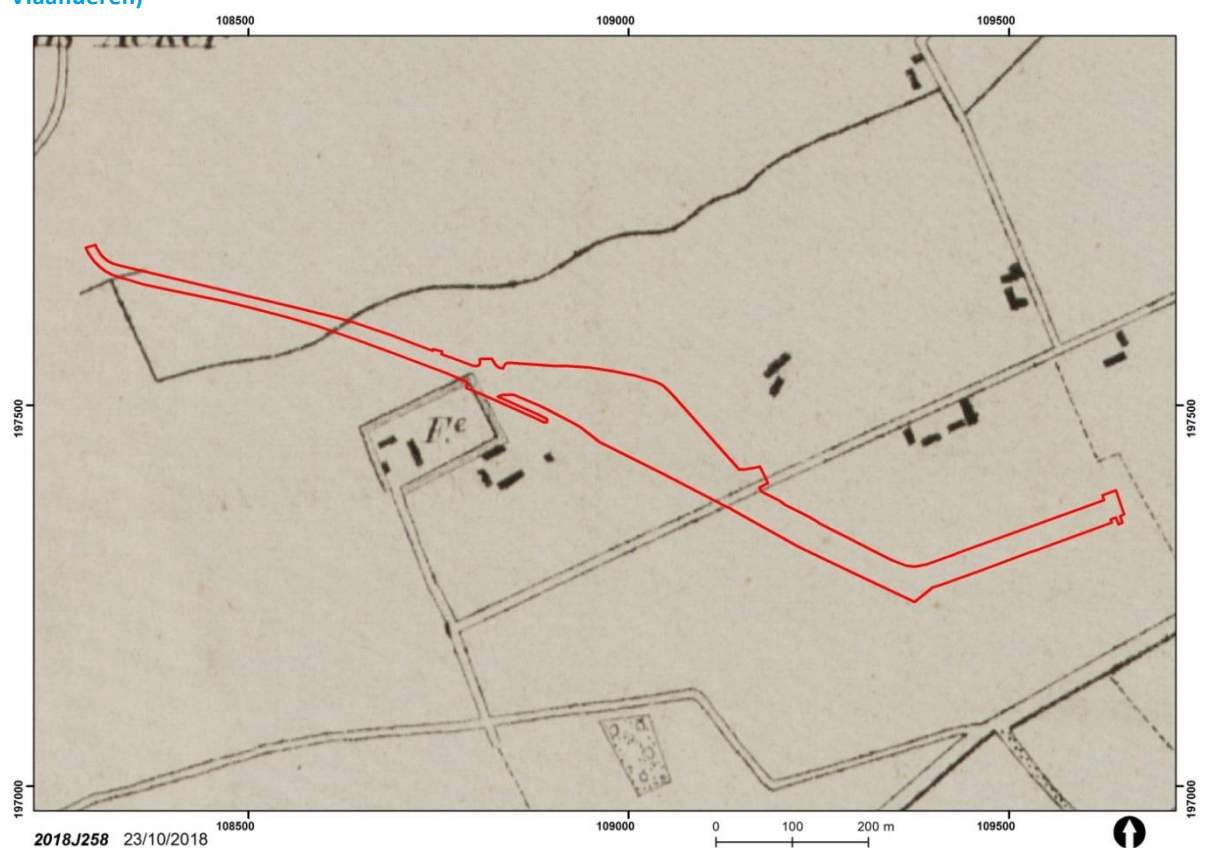
Vanaf 1975 zal *Volvo Car Gent* (in 1965 opgericht in het Gentse havengebied) zich ook vestigen op de terreinen in Oostakker ten noorden van de ring en steeds maar uitbreiden. Het landbouwgebied wordt industriegebied.

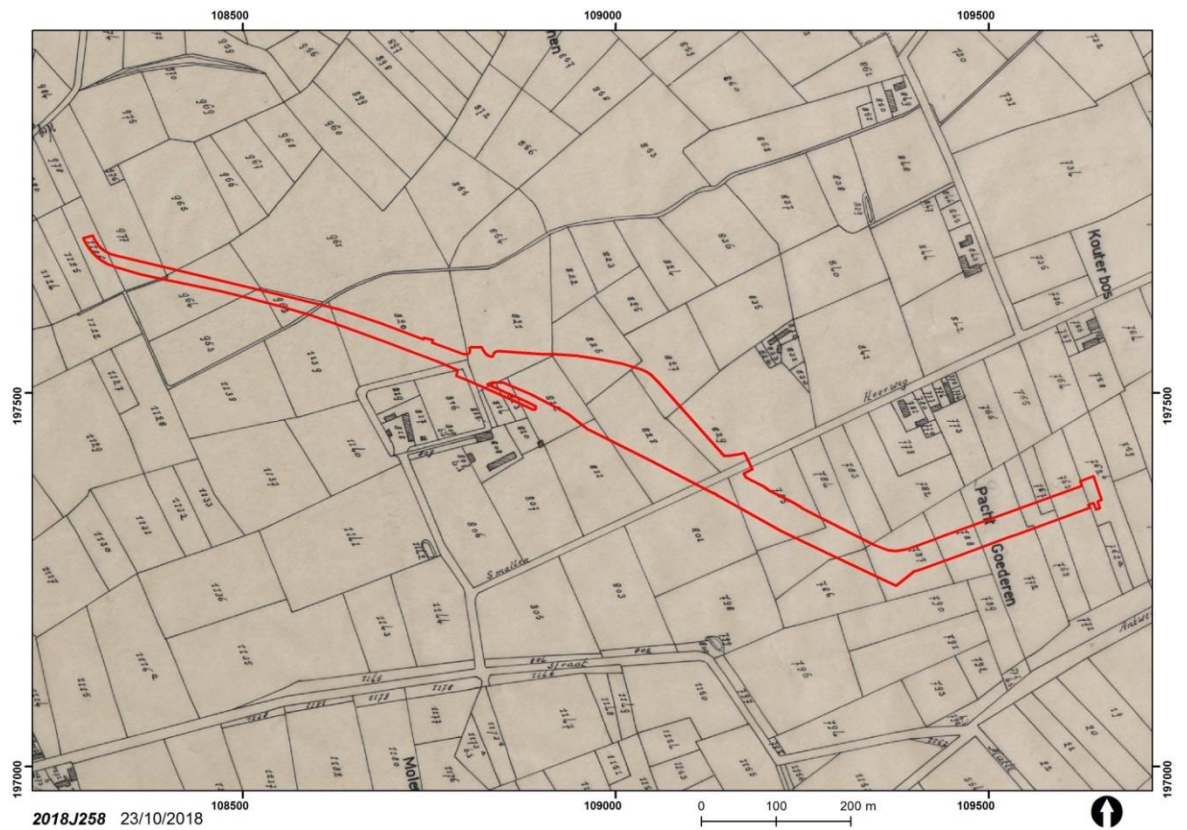
Plan 12: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de zone (Koninklijke Bibliotheek van België)

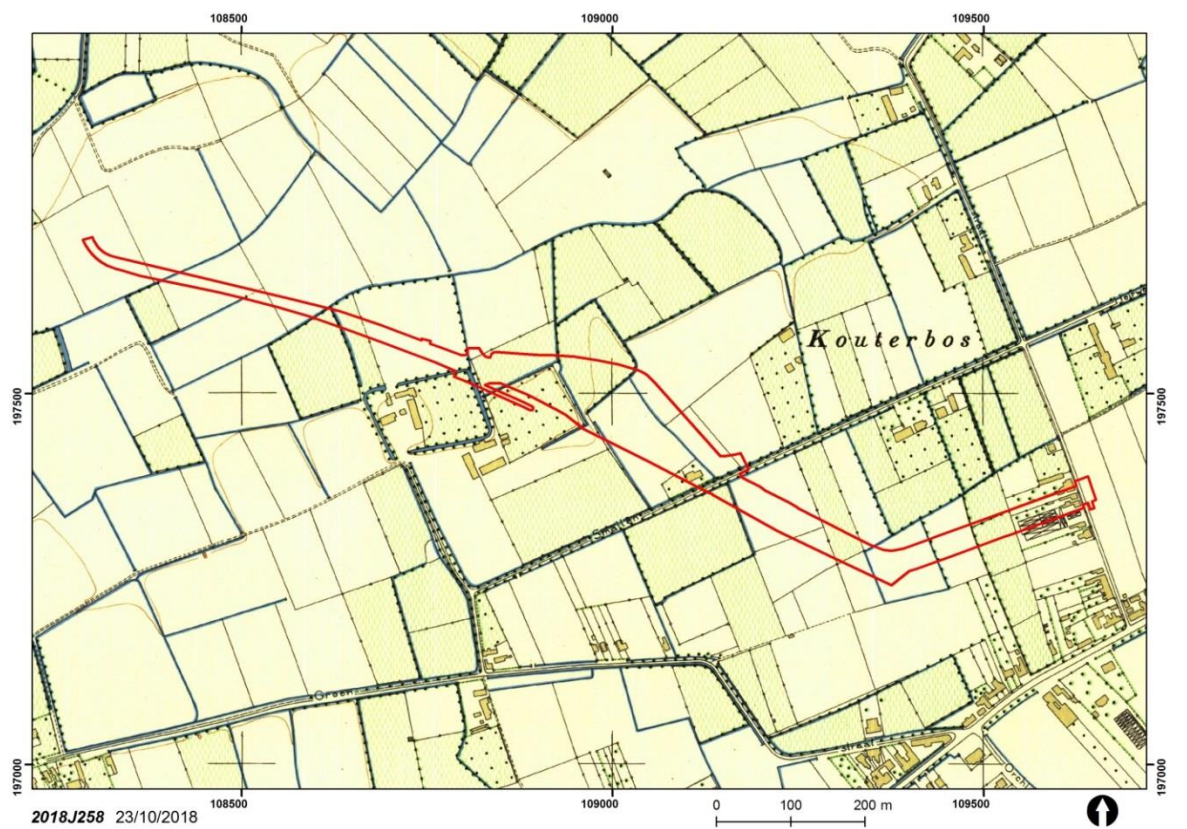
Plan 13: Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding van het projectgebied (Provincie Oost-Vlaanderen)

Plan 14: Situering van het projectgebied op de kaart Vandermaelen, 1856 (Privéverzameling André Coene en Martine De Raedt, Gent)

Plan 15: Het projectgebied geprojecteerd de Popp kaart, 1860 (Stad Gent, De Zwarte Doos, Archief Gent)

Plan 16: Het projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart uit 1960 (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

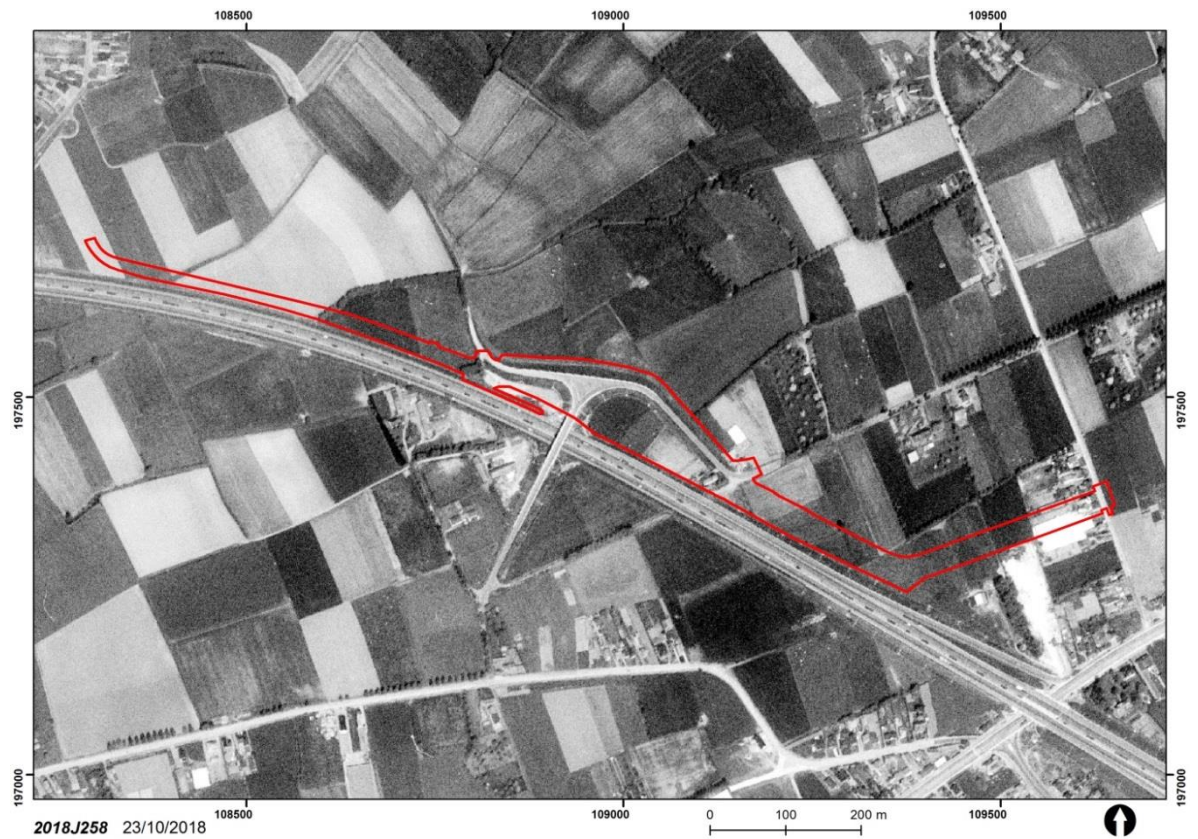

Foto 2: Het projectgebied geprojecteerd op een luchtfoto uit 1971 (AGIV, Gent)

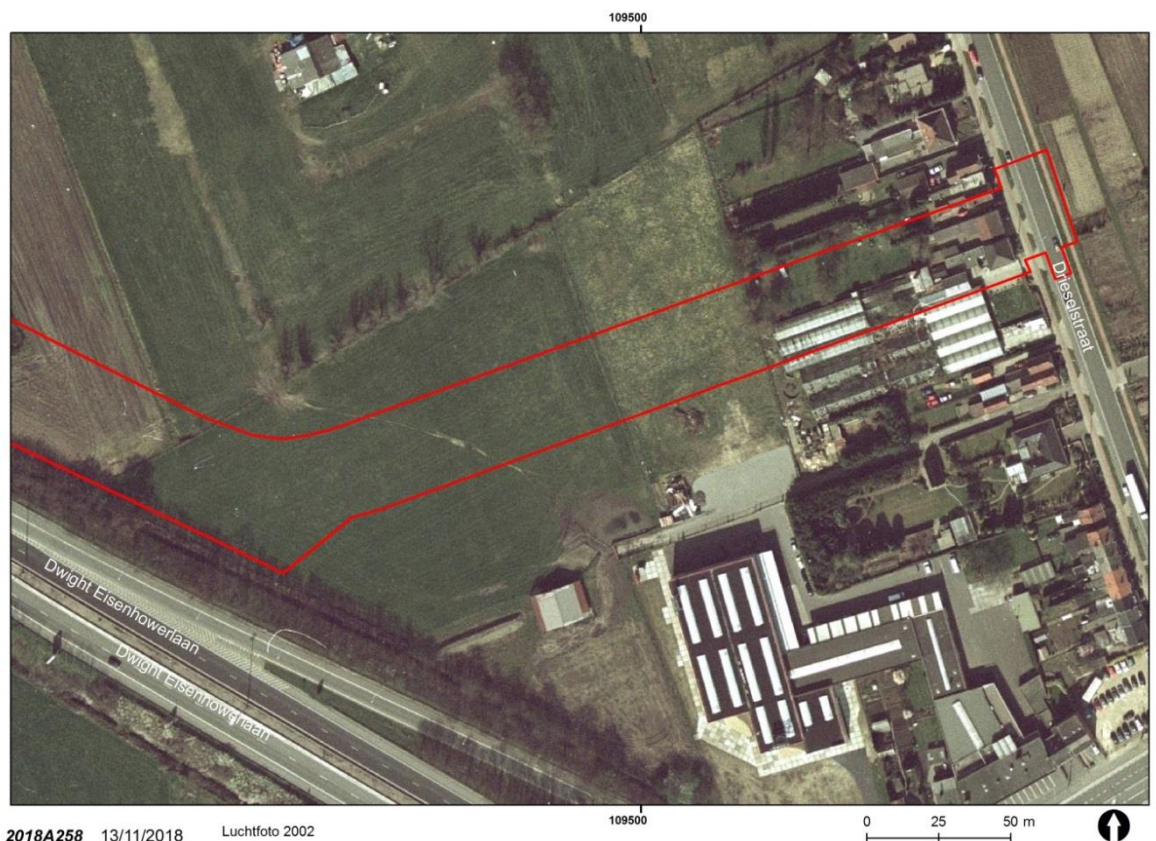

Foto 3: Situering projectzone op de orthofoto van 2002 (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

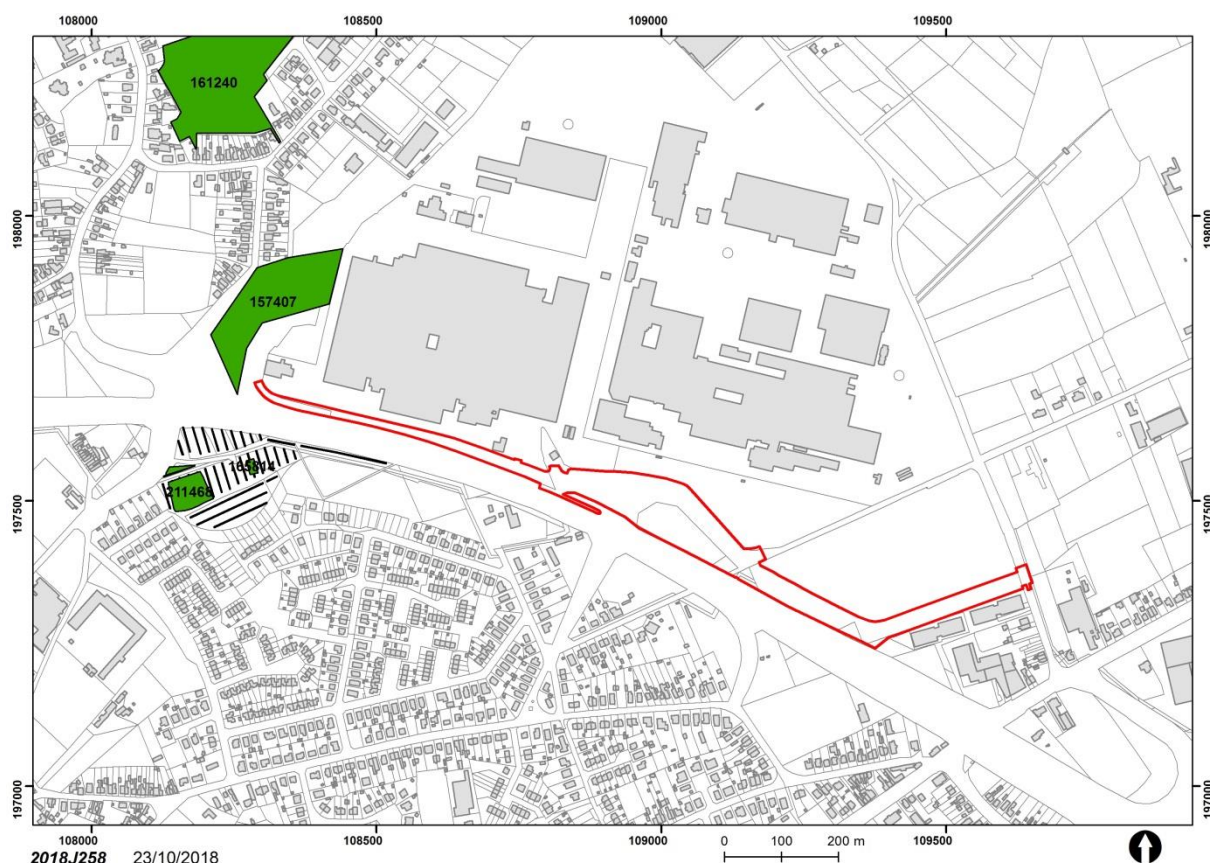

Foto 4: Situering projectzone op de orthofoto van 2008 (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Op plan 16 en foto 2 is het verlengde van de Smalleheerweg met nog een hoevegebouwtje te zien. Gebouw werd in 2012 afgebroken en de bomen zijn ondertussen verwijderd.

Foto 3 & 4 geven de situatie van het oostelijk deel weer in recente tijd, respectievelijk 2002 en 2008. Op de orthofoto 2002 is duidelijk te zien dat zich langsheen de Driesselstraat 20ste-eeuwse bebouwing bevindt, met tuinen en serres. Op de orthofoto 2008 zijn deze reeds verdwenen. De juiste impact van de bebouwing en afbraak op het archeologisch patrimonium is niet gekend. Op de orthofoto 2008 is ook de aanleg van een waterleiding te zien. Hiervoor werd duidelijk over een brede zone (ca. 7 m) de teeltlaag weggehaald waarna een graafmachine over de vrije zone reed om de sleuf voor de buizen te graven. Op het buizentracé is het archeologisch patrimonium vernietigd, de mate van verstoring op het verlaagd werkniveau is niet gekend.

4.2.3. Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Plan 17: De op de CAI aangeduide en besproken relevante archeologische relicten (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Ten noordwesten van het projectgebied ligt het grote site “Wolfputstraat” (CAI161240). Bij de ontwikkeling van deze terreinen mondde een vooronderzoek (2012) uit in een opgraving (2013). Op dit meertijdsite werd een grafstructuur uit het finaal-neolithicum gevonden en meerdere structuren, zowel spiekers en kuilen als funeraire sporen uit de metaaltijden. Uit de Romeinse periode werden enkel houtskoolbranderskuilen aangetroffen. De vroege en volle middeleeuwen zijn vertegenwoordigd met bewoningssporen, namelijk verschillende hoeves met erfinrichtingen, grachten, greppels en waterputten.

Voor het op- en afrittencomplex “Schansakker” werd er ook archeologisch onderzoek uitgevoerd. Ten noorden van de R4 (CAI157407) werden bij een proefsleuvenonderzoek laatmiddeleeuwse grachten, greppeltjes en ploegsporen gevonden die aan landbouw gekoppeld kunnen worden. CAI165814 betreft een vooronderzoek (2013) waaruit een opgraving volgde (CAI211468 in 2014). Naast een gebroken klinkfragment uit de steentijd werd hier een grafstructuur uit de bronstijd, een gebouwplattegrond uit de ijzertijd en een gebouwplattegrond uit de vroege middeleeuwen opgegraven.

Het cartografisch materiaal toont aan dat de R4 ter hoogte van het projectgebied een site met walgracht snijdt. De gebouwen zijn bewaard gebleven ten zuiden van de R4 (site reeds aanwezig op Ferraris en **Vastgesteld bouwkundig erfgoed** gekend als de *Kouterboshoeve* en iets verder eveneens *een hoeve met losse bestanddelen*, beiden minstens opklimmend tot de 18de eeuw). De noordoostelijke hoek van de walgracht ligt net in het projectgebied en is deels gedempt.

4.2.4. Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

De Smalleheerweg was een landelijke straat te midden van akkerland met verspreid kleine boerderijen en één grotere omgeving door een walgracht, de Kouterboshoeve. Vanaf het midden van de 20ste eeuw begint de verkaveling langsheen de Antwerpsesteenweg en de parallelle uitvalswegen uit Gent. De aanleg van de R4 zorgt voor een lineaire breuk in het landschap, doorsneden wegen worden met een omweg en een brug over deze ring weer verbonden. Ten zuiden van de R4 vormen de akkers van weleer plaats voor woonuitbreiding, ten noorden zit daar ook industrie bij, in casu Volvo Trucks Gent.

4.3. Interpretatie onderzochte gebied

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

Historische en cartografische bronnen geven de omgeving van het projectgebied weer als landbouw gebied, kleinere percelen omsloten door een houtkant. Bewoningskernen liggen op de Ferrariskaart (1775) minstens 500 m verder (Westvelt, Achtendries, Meerhoutdries, Meerhoutstraat, Sloodendries). Aansluitend op Achtendries, Sloodendries en Meerhoutstraat beginnen dan ook de meer open koutergronden.

Deze toestand blijft zo in de 19de eeuw, het is eerst vanaf midden 20ste eeuw dat de urbanisatie en industrialisatie van het akkerland begint.

De aanleg van de R4 en de uitbouw van Volvo Trucks Gent zorgde in en aan de rand van het projectgebied al voor verstoringen. Het oostelijke deel van het projectgebied lijkt nog weinig geschonden en hier moet rekening gehouden worden met eventueel bewaard archeologisch erfgoed. Er werd nog niet veel onderzoek in die omgeving gedaan, maar het onderzoek op weliswaar enige afstand in noordwestelijke richting en ten zuiden van de R4 leverde wel sporen van bewoning op uit verschillende periodes. De strook langsheen de Driesselstraat is ook verstoord door recente bewoning.

4.4. Verwachting t.o.v. archeologisch erfgoed

Voor de nog niet verstoorde oostelijke zone van het plangebied kan men stellen dat er wel een archeologische verwachting is. Zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen uit latere periodes zijn niet uit te sluiten, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Dit oostelijk deel van het projectgebied kende voor zover geweten enkel erosie door landbouw. De hele westelijke zone (fig 4, A) en het uiterste oostelijke deel (fig 4, E en deel D) werden in recente tijd verstoord.

De reden van de opmaak van deze archeologienota zijn geplande werken die een eerste fase van aanleg openbare wegenis beogen ter uitbreiding van het bedrijventerrein R4/N70 Oostakker Noord. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt.

Gezien de gegevens verzameld in het bureau-onderzoek stelt Stadsarcheologie Gent **een prospectie met ingreep in de bodem van het type proefsleuven** voor, dit voor het nog weinig verstoorde oostelijke deel. Afhankelijk van de resultaten volgt hierop een opgraving. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren betreffende menselijke aanwezigheid op de zandige gronden tussen de laat- en postmiddeleeuwse bewoningskernen. De kosten-baten

analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in **uitgesteld traject**, aangezien de gronden die verder onderzocht dienen te worden nog als akkerland gebruikt worden.

5. Relevante bibliografie

AMERYCKX, J., *Bodemkaart van België, verklarende tekst bij het kaartblad lochristi 40 E, (Centrum voor Bodemkartering)*, Gent, 1960.

BOGAERT, C., LANCLUS, K. & VERBEECK, M., *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Gent, Fusiegemeenten, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 4ND*, Brussel -Gent, 1983.

CAPITEYN, A., CHARLES, L. & LALEMAN, M.C., *Historische atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam, 2007.

DEMEY, D., *Evaluatierapport Oostakker Eekhoutdriestraat*, Sint-Michiels-Brugge, 2014, p.154.

DE MOOR, G., VERMEIRE, S. & ADAMS, R., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart Gent*, Brussel, 1999, p. 69.

GELAUDE, F., *Gent. Rivierduinen en dekzandruggen, (Erfgoedmemo, nr. 44)*, Gent, 2010.

GYSELING, M., *Geschiedenis van Oostakker en Sint-Amandsberg tot 1794*, Oostakker, 1974.

POELMAN, R., *Oostakker in de 19de eeuw*, s.l., 1976.

POELMAN, R., *Oostakker in de 20ste eeuw*, s.l., 1981.

POELMAN, R., *Sloten, van nederzetting tot bedevaartsoord, (Jaarboek Heemkundige Kring "De Oost-Oudburg", nr. 12)*, 1975.

VANDENHOUTE, J., *Zoeken naar Oostakkers verleden*, Gent, 1981.

VERHULST, A., *De Sint-Baafsabdij te Gent en haar grondbezit (VIIe-XIVe eeuw)*, Brussel, 1958.

www.onroenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

www.gent.be

Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bodemstructuur: aggregatietoestand van organische en minerale deeltjes in een sediment tot grotere aggregaten, bepaald door de soort en intensiteit van de onderlinge verbindingen.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Sites met walgracht: Een site met walgracht - moated site, omwalde of omgrachte hoeve - is een door een brede gracht omgeven wooncomplex, waarbij het voornaamste gebouw opgetrokken is uit (bak)steen. De rest bestaat uit steen- of meestal houtbouw. De gebouwen kunnen defensieve elementen, zoals torens en een poortgebouw, bezitten, maar zijn niet reëel verdedigbaar. Deze elementen vervullen voornamelijk een statusfunctie. De vorm van de woonzone kan vierkant, rechthoekig, cirkelvormig of onregelmatig zijn. In enkele gevallen werd de woonzone opgehoogd. Ze kunnen gedateerd worden tussen de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. De sites zijn vaak nog te herkennen in het landschap door de aanwezigheid van een gracht rondom een hoevecomplex. Vaak is ook het wooneiland nog als ophoging herkenbaar. In de 18de eeuw werden ook pastorieën in landelijk gebied vaak als site met walgracht geconcipeerd.